

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Polemica

Burghaber, Adam

Fribvrgi Helvetiorvm, 1678

XLVI. De Cultu Reliquiarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72462](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72462)

XXXV. Errorem hunc solis hæreticis adscribimus, quatenus idololatram vocant cultum imaginum directum ex pravâ persuasione, nullum cultum religiosum deberi imaginibus. Ex Catholicis enim, si qui directum cultum imaginibus negant, faciunt ad absque censura, vel in alio prorsus sensu, quàm à nobis asseritur, ut videbimus. Itaque Respondeo ad 1. Vasquezium loqui de imagine in se & per se nudissimè spectatâ, ut est ex tali materia & forma; quomodo adorare illam, utique idololatria est. At verò nos non ita præcisè accipimus imagines, quando asserimus, illas directè coli posse, uti nobis Amelius, Hailbrunner, & alij Sectarij falso imponunt, sed semper sumimus illas etiam separatim spectatas cum habitudine ad prototypum. Ad 2. hanc esse veterum Iconomachorum calumniam ad quam Tharastius in Synodo VII. Act. 2. ait: oportere impuras verborum vanitates respicere &c. quid autem impurius ac vanoloquentius, quàm Christianos dicere idololatriæ studiosos &c. nempe quia manifestum est, maximum esse discrimen inter cultum imaginum Christianis consuetum, & inter idololatriam Gentilium; quemadmodum enim isti semper adoraverunt aurum, argentum & id, quod non est Deus, ita nos nihil adoramus, nisi verum Deum, nihil colimus, nisi Sanctos Dei Amicos, & nulli rei qualemcunque cultum attribuimus, nisi propter Deum, & propter Sanctos DEI Amicos. ut ex hætenus dictis liquet. Ad 3. negando. Nam imago capax est honoris & injuriæ atque apprehendi à nobis potest, ut superior & excellentior ratione sanctitatis, quam suo modo participat; unde actus etiam honoris rationem non habet, nisi prout istam itidem à prototypo desumit. Ad 4. Concilia rectè asserere illum cultum, quo imagines directè coluntur propter exemplaria; quia iste fuit scopus contra Iconomachos; interea autem non negarunt alium adorationis modum; certè in contrarium nihil prorsus ex illis asserri potest. Ad 5. denique genuinum sensum esse, non quod nullus cultus esse possit imaginis, nisi quo simul directè etiam prototypum colatur; sed quia nunquam coli ita potest imago, quin saltem indirectè simul exemplar coatur; unde verissimum est, quod sit glorificatio, quod non una sint adorationes; quia, ut ait Aristoteles, ubi unum est propter aliud, ibi est unum tantum.

CONTROVERS. XLIV.

DE CULTU RELIQUIARUM.

Nomine Reliquiarum non tantum intelliguntur corpora Sanctorum, vel partes eorum, sed etiam vestes, baculi, coronæ, & alia eorum usu vel attractu sacra, ut instrumenta Martyrij, cruces, gladij, funes &c. per quæ gloriosum martyrium subierunt, & amore Christi passi fuerunt.

* * *

PARS PRIOR
DOCTRINÆ CATHOLICORUM.

I. **D**octrina prima. Reliquiæ Sanctorum cultu & honore dignæ sunt. Ita Catholica Fides, quæ clarè proponitur à Concilio Trident. Sess. 25. Statim post initium his verbis: *Sanctorum quoque Martyrum & aliorum cum Christo viventium sancta corpora, quæ viva membra fuerunt Christi, & templum spiritus Sancti ab ipso ad æternam vitam suscitanda, à fidelibus veneranda esse, per quæ multa beneficia à Deo hominibus præstantur.* Ita ut affirmantes Sanctorum Reliquiis venerationem & honorem non deberi, vel eas aliâque Sacra monumenta à Fidelibus inutiliter honorari, atq; eorum opis impetrandæ causâ Sanctorum memorias frustra frequentari, omnino damnandos esse, prout jam pridem eos damnavit, & nunc etiam damnat Ecclesia. Probat 1. Ex Sac. Scriptura. 4. Reg. c. 13. v. 20. refertur, hominem mortuum, cum projectus esset in sepulchrum Elises Prophete, & tetigisset ossa ejus, revixisse & stetit subito super pedes suos. Act. 5. v. 15. dicitur D. Petri umbra saluti fuisse agris: item sudaria & semicinctia D. Pauli Act. 19. v. 12. Quod si res æternæ sanctis adhærentes istud potuerunt, & propterea magnâ contentione à Christianis quæsitæ fuerunt, cur non potius eorum ossa & reliquiæ? unde præclare D. Chrysost. Serm. 33. de virtutibus & vitijs ait: *Sicut virtus erat in veste Pauli, & umbra Petri ad sanandum egros, ita in Sanctorum cineribus ad expellendum demones, Psal. 98. v. 5. adore scabellum pedum ejus, id est, Arcæ, cui Deus propitiatorius insidens pedes imponere videbatur, & propterea vocabatur scabellum pedum ejus. 1. Paralipom. 28. v. 2. Si autem scabellum pedum DEI adorandum est, cur non etiam aliæ reliquiæ, quas Deus suo tactu sanctificavit, cum in terris esset. Exodi 13. v. 19. Moyses ex Aegypto discessurus honorificè secum asportavit ossa Josephi. Et Actorum 8. v. 2. Stephanum post martyrium curaverunt viri timorati. Si autem Josephi ossa, & Stephani corpus ita curâ & honore affecta sint, cur non aliorum etiam Martyrum & Sanctorum DEI Amicorum ossa & corpora honorari possint? Certè ex Moysis exemplo circa ossa Josephi infert Reliquiarum cultum S. Hieronymus in epist. ad Ripar. adversus Vigilantium. Et de cura circa S. Stephanum sic scribit Pius Papa antiquissimus Martyr ad Justum Episcopum Viennensem: *Cura autem Sanctorum Martyrum corpora, sicut membra DEI, quemadmodum curaverunt Apostoli Stephanum.**

II. Probat 2. Ex perpetuâ Praxi & Traditione Ecclesiæ, Nam nullum tempus assignari potest, quo primum ceperit hic cultus Reliquiarum. De Principibus Apostolorum Petro & Paulâ scribit D. Gregor. L. 3. epist. 30. post meridiem. *Fideles Orientis eo ipso tempore, quo illi passi fuerunt, venisse Romam, & eorundem tanquam civium suorum reliquias postulasse. Verum ubi eas extra urbem ad duo milliaria detulissent, divino fuisse miraculo prohibito ne ulterius deserrent, adeo ut Fideles Romani eam tandem opitulante Deo receperint & (uti addit Gregorius) eo ipso loco, ubi ipsius Gregorij tempore visebantur, collocarint. S. Onesimi S. Pauli discipuli reliquias Româ Ephesum fuisse, translatas, legitur in martyrologio Rom. 15. Febr. de S.*

Policarpo discipulo S. Joannis testatur Baron. Anno Christi 169. ejus reliquias pio studio fuisse à Christianis collectas. Sedem S. Jacobi primi Hierosolymorum Antistitis diu honorifice asservatam, uti & alia Sanctorum utensilia, Scribit Nicephorus L. 6. c. 16. Sedem ipsius D. Petri singulari honore usque hodie servatam Romae videmus. S. Hieronym. in vita S. Pauli primi Eremite recenset, quanti fecerit D. Antonius tunicam ejus ex palmarum folijs ab illo contextam scribens, ipsam diebus solemnibus tantum Pascha & Pentecostes ea amiciri solitum fuisse. Eandem ipse D. Hieron. cunctis Cressi opibus anteponit. Quantà in veneratione D. Pauli catenas habuerit S. Chrysostomus ipse varijs in locis eloquitur, homil. 8. c. 4. ad Ephes. ait, cupèrem videre catenas illas, quas quidem verentur & horrent demones, venerantur verò Angeli. Ecce quàm in ferventi usu per primos 600. annos fuerit veneratio sanctarum reliquiarum! de sequentibus 1000. annis superfluum foret aliquid dicere. Videatur Cardin. Baronius ad annum Christi 594.

III. Probatum 3. ex Concilijs, & SS. Patribus. Concilium Gangrense anno 336. celebratum contra Eustathianos, qui memorias seu loca Martyrum, ne corpora eorum venerari viderentur, ingredi contemnebant, can. 20. sic decernit: *Si quis conventus, qui per locos & Basilicas Martyrum sunt, accusaverit, memoriasque (Basilicas) Sanctorum contemnendas putaverit, anathema sit.* Concilium Generale Nicænum II. Act. 3. *Reliquias vocat fontes salutaris, quibus Deus multa beneficia hominibus praeat.* Et Act. 7. *jubet Laicum excommunicari, qui reliquias Martyrum contemnit, & non ut rem sacram tractat &c.* De translatione S. Ignatii Martyris scribit Evangelius L. 1. Hist. c. 16. *Tunc & divinus Ignatius &c. postquam ossa illius, quae tanquam robustissima relicta fuerunt à bestijs, Antiochiam deportata & in cameterio condita essent, multo post tempore per Theodosium transferuntur. cui Opt. Deus id animi ad hoc dederat, ut vir divinus majori potiretur honore, ac templum, quod olim demonibus deputatum fuit (Tycheum ab incolis nominatum) victori ac Martyri dedicaretur.* Et mox ad finem: *hoc autem à Servatore Deo ad eum modum disponebatur, ut & eorum virtus, qui martyrium pertulerunt, manifestaretur, & S. Martyris sacra Reliquia in sacrum locum puicherrimo templo cobonestatum transferrentur.* D. Hieronymus Lib. contra Vigilantium SS. Reliquiarum contemptorem sic scribit: *dolet, Martyrum reliquias pretioso operiri velamine, & non vel pannis vel cilicio colligari vel proci in sterquilinum, ut solus Vigilantius ebrius & dormiens adoretur? Ergo Sacrilegi sumus, quando Apostolorum Basilicas ingredimur? Sacrilegius fuit Constantinus Imperator: qui Sanctas Reliquias Andrea, Lucae, & Timothei transfudit Constantinopolim, apud quas demones rugiunt, & inhabitatores Vigilantij illarum se sentire praesentiam consistunt? Sacrilegius dicendus est & nunc Augustus Arcadicus, qui ossa B. Samuelis longo post tempore de Judea transfudit in Traciam? omnes Episcopi non solum sacrilegi, sed & fatui judicandi, qui rem vilissimam & cineres dissolutos in serico & vase aureo portaverunt? Stulti omnium Ecclesiarum Populi, qui occurrerunt S. Reliquijs, & tantà letitia, quasi praesentem viventemque Prophetam cernerent, susceperunt, ut de Palaestina usque Chalcedonem jungerentur populorum examina, & in Christi laudem una voce resonarent? haec Hieronymus, quibus nescio quid contra moderatos Sectarios efficacius dici possit. Plura tamen luculenta Patrum testimonia videri possunt apud*

Bellarminum L. 2. *de reliquijs c. 3.* Bernardinum Verweis in Speculo Eccles. fol. 260. Jacob Keller in Catholico Papatu Tom. 2. fol. 488. & 489.

IV. Probatum 4. *Ex mira Dei Providentia circa Corpora & Reliquias sacras, quam praedixit Spiritus Sanctus per os David Psal. 33. v. 31. Custodit Dominus omnia ossa eorum, unum ex his non conteretur.* Et ipse Christus Lucae 21. v. 18. *capillus de capite vestri non peribit.* S. Barnabas Antymo Salaminae Episcopo apprensus indicavit, quo loco ossa sua & una volumen, in quo D. Matthaei Evangelium exaraverat, reperiet, & verò utrumque in honore habuit Zeno Imperator, & Corpus templo Augustino honoravit: volumen autem auro includit, ut refert Baron. in hist. Ecclesiast. ad Annum 485. Taceo, aliorum plurium corpora divinitus reperta esse, ut honorifice alibi sepelirentur. Gisbertus Francorum Dux, cum hortatu S. Killiani Geilampelllicem domo eicere pararet, ipsa praeveniens in absentia Ducis S. Episcopum sociisque viri eiecit, & corporibus Sanctorum stabulum superaedificavit; sed locum stabulantes equi nullis fordibus cantaminarunt, & sicarij omnes ipsaque Geila miserimè perierunt, ita DEO Servorum suorum corpora honorante & manifestante. S. S. 8. Julij. Corpus S. Francisci Xaverij in calce sepultum permansit integrum & incolume multis mensibus & adhuc nullà labe corruptum aut faetore infectum Goae summa in veneratione habetur & asservatur. Et quis tandem recenset modos & miracula, quibus Deus Sanctorum reliquias servavit & cohonestavit? Aliae perpetuo incorruptae permanent. Aliae oleum stillant. Aliae splendorem emiserunt. Aliae viventium functiones praestabant. Aliae suavissimum odorem exhalabant? Quin & circa ea, quae Martyres quoquo modo contingebant, mira Dei Providentia apparerent. Carena S. Petri, quae Jerosolimis vincit erat, dum comparabatur cum illa, quae eum Romae vinxerat, subito in manibus Pontificis mirabiliter connexa, & una ex duabus effecta est, ut Festum S. Petri ad Vincula inde institutum satis demonstrat. Hinc sic ratiocinari licet: Quos Deus honorat, & nos decet honorare. Sed Deus honorat Reliquias Sanctorum suorum. Ergo &c.

V. Probatum 5. *ex Miraculis & Virtute caritatem.* Inter innumera pelluntur in primis demones, ut experientia, & non rarus eventus docet, & testatur S. Chrysost. hom. 66. ad populum, cum ait: *Sanctorum ossa demones sistent, & torquent, & vincunt ab illis solvunt saevissimis vinculis.* Rursus tempestates sedarunt, morbos depulerunt, mortuos suscitaverunt, pestem sustulerunt, naufragia averterunt. Non pauca ejusmodi recenset August. Lib. 22. de Civit. Dei. c. 8. plura Gregorius Turonensis Lib. 1. de gloria Mart. c. 6. Majore admiratione dignum est, quod refert Petrus de Natalibus de SS. Firmo & Rustico Martyribus Veronae in patria sua occisus: funus utriusque Caëtes curalle meratorum os habitumque indutos, & nobiles merces (ossa Divorum) non procul Carthagine deposuisse, horum pretium indicasse genium malum ex alieno loco locutum, & praesentia eorum mirè discutiatum: postea in Istriam translata corpora, sed & Istros tanti haec aestimasse, ut expetenti Veronae (cui imbrem caelum tamdiu negaturum se dixerat, dum in Urbem Divi exules revocarrentur) non aliter vendere voluisse, quàm auro tanto appenso.

penso, quantum corpora penderent, sed favisse patriæ licet ingratae Martyres, cumque ad libellam examinarentur, tam leves se præstitisse, ut ex auro corrogato triens sufficeret. Sed quid opus talia referre, cum pleni sint miraculorum libri; quotidiana etiam experientia id ipsum apud Sanctorum tumulos varijs in locis per univèrsam orbem docet; quot ibi tabulae, quot picturae, quot anathemata videntur: tot argumenta receptorum sanitatum, & aliorum beneficiorum meritis & interventu Sanctorum ad eorum Reliquias habentur. Unde jure meritissimo S. Damascenus L. 4. de orthodoxa fide c. 1. Sacras istas Reliquias vocavit *Fontes salutiferos, ex quibus plurima ad nos beneficia manant, suavissimumque unguentum profuit*. Si igitur Deus adeo glorificare voluit Sanctos suos, & ad præsentiam illorum tot miracula perpetrare, an non hoc ipso vult, ut & nos veneremur eosdem?

VI. Probatur denique 6. Ratione. Tum quia Sanctorum Corpora fuerunt organa Spiritus S. viva & voluntaria, in quibus & per quae mirabiliter operatus est: fuerunt ejus habitaculum, & eidem S. Spiritui ipsique Deo fidelissime servierunt. Tum quia habent relationem ad compartes suas Animas iam glorificatas, & in Cælo positas, & hæc obitutum figunt in illa suo tempore reassumenda, ut sicut olim in tribulatione, ita tunc in gaudio se mutuo comitentur. Cur ergo, sicut Animæ jam glorificantur in cælo, ita Corpora non honorificè habeantur in terra? Tum denique quia tali honore, quem Sanctis pro meritis eorum impendimus, nos ipsos admonemus ad insistendum vestigijs eorum, & imitanda heroica ipsorum facta. Nam dum eorum honorem intuemur, cogitare incipimus: Ecce isti homines fuerunt varijs, sicut nos miserijs subiecti, & tamen Deo auxiliante ad tantam Sanctitatem pervenerunt. Tu non poteris, quod isti & istæ? an verò isti hoc in se potuerunt, & non potius in Domino Deo suo?

VII. *Doctrina Secunda.* Vera Crux, in qua Christus pependit, aliæque Reliquiæ tanquam res sacræ possunt etiam per se, ac seorsum aliquo modo coli, & adorari, non adorato directè exemplari, seu personâ illa ad quam pertinent. Ita Adamus Tanner Tom. 3. d. 5. q. 2. n. 115. ubi 30. prope Authores pro hac sententia assert, quibus meritò iungitur D. Thomas tum alibi, tum 22. q. 99. a. 1. & 3. ubi ait. *Ex hoc, quod aliquid deputatur ad cultum Dei, efficitur quoddam divinum, & sic ei quædam reverentia debetur, quæ refertur in Deum.* Et inferius addit: *in eiusmodi rebus Personas Sanctorum quodammodo venerari &c.* quæ ultima verba apertè indicant, eum loqui de honore, quo Deus ipse & Sancti directè non coluntur. Probatur doctrina nostra. Tum ex S. Scriptura. Ad Philippens. 2. v. 10. *In nomine JESU omne genu flectatur.* quod de ipso etiam Nomine, non tantum de ipsa re significatâ ex communi quasi fidelium sensu accipiendum esse bene notat Abulensis in c. 20. Exodi q. 5. & 7. Tum ex Concilio Trident. Sess. 25. cit. agente Sanctorum Corpora, quæ viva fuerunt membra Christi, & templum spiritus Sancti, veneranda esse, per quæ multa beneficia à Deo hominibus præstantur &c. ubi loquitur planè de veneratione distincta ab ea, quæ directè coluntur ipsi Sancti, sicut & ratio colendi diversa assignatur, Tum ex communi

Ecclesiæ praxi; videmus enim Reliquias, vasa, & alias res sacras inanitas frequenter ita coli, ut bene advertit Bellarm. L. 2. de Imag. c. 21. ubi ait. *omnium sensu Evangelia ac Sacra vasa per se ac propriè coli.* Tum quia res Sacra quæ talis, potest aliquo convenienti modo coli seu adorari, ut constat. Reliquiæ & cætera, de quibus loquimur, sunt res sacræ (Sanctitate morali, & juxta humanam æstimationem.) ratione habitudinis ad prototypon seu Personas, quas concernunt, etiamsi istæ cum alijs directè non apprehendantur. Ergo &c. Tum denique quia omni rei aliquo modo apprehensæ, ut superiori, licet aliquo convenienti modo se submittere. Atqui res ejusmodi sacræ, etiam ut distinguuntur à Personis, quas concernunt, possunt aliquo modo apprehendi ab homine, ut superiores & excellentiores. Ergo &c. Maj. est evidens, cum utique per actum liceat homini suam de re aliqua æstimationem veram, quam habet, contestari. Minor. Prob. quia si consideremus res ejusmodi non secundum esse absolutum, sed secundum habitudinem repræsentationis partis, instrumenti &c. jam hoc ipso induunt aliquam rationem Sanctitatis, ut superius ex D. Thomâ retulimus; quæ ratione præcisè quisque meritò in hac vita (saltem considerando se ipsum, uti verè est, peccatorem) potest se inferiorem existimare.

VIII. *Doctrina tertia.* Ad cavendos errores falsarum reliquiarum, qui vel ex nequitia hominum interdum accidunt, vel ex errore aut ignorantia contingunt, statutum est in Concil. Lateranensi can. 61. Et in Trident. Sess. 25. ut nullæ novæ Reliquiæ sine approbatione Ecclesiasticæ potestatis, publicæ venerationi exponantur hoc discrimine; ut si Reliquiæ sint alicujus Sancti nondum canonizati, res ad Pontificem deferatur, cujus est canonizare: Si verò alicujus Sancti antiqui pridem Canonizati, sed recens inventæ, Episcopus cum viris doctis dijudicet. Quæ cautelâ adhibitâ Deus non facillè permittet fideles decipi falsis Reliquijs. Unde refert Sozomenus. L. 5. c. 8. Mulierem Christianam ossa Martyrum, quæ Gentiles camelorum & asinorum ossibus permiscuerant, revelante DEO, discrevisse.

PARS POSTERIOR.

ERRORES HÆRETICORUM.

XI. *Error primus.* Crucem Christi non esse venerabilem. Ita inimici crucis Judæi, Gentiles, Mahometani: Ex Hæreticis, Petrobrusiani, Wicleffistæ, & Calvinistæ cum suo Magistro L. 1. Justit. c. 11. §. 7. ac Lutherani, qui licet non perinde ac priores crucem abominentur, evertant, & confringant, ei tamen cultum, quem S. Cruci Nos tribuimus, veluti supersticiosum negant, adherentes suo Magistro Lib. de formula Missæ sic agente. *Festa Sanctæ Crucis anathema sumo. Movenitur.* Tum quia crux dolorem & ignominiam attulit Christo, Tum quia filius non amat, aut honorat patibulum, in quo Pater ejus fuit suspensus. Tum quia hostes Christi gaude-

gaudebant de morte Christi, non amici qui lugebant. Tum quia si omnes cruce colendæ sint, quia Christus in cruce pependit, cur non etiam omnia præsepia, sepulchra, columnæ, clavi, spinæ, imò asini, quia Christus asino vectus est? Tum quia superstitio est, characteribus tribuere virtutem. Ita Amestius Tom. 2. à fol. 267.

X. Error iste semper Judæorum, Gentilium Turcarum fuit proprius; eundem Christianos ad se traxisse, res planè pudore ac dolore plenissima est. Nam ab ipso exordio Ecclesiæ, dum odio Gentilium & Judæorum Crux Christi latebat, Christiani usi sunt imagine Crucis, sive in materiâ stabili, ut ligno, lapide &c. sive in signo manu formato in aère, idque pluribus ex causis. 1. ut repræsentet Christum Crucifixum. 2. ut in signum Christianæ professionis usurparetur; & ideo Cruces erigebantur vel in processionibus præferebantur, vel in fronte figurabantur, & fideles se in Cruce Christi gloriari profitebantur. 3. signabant se signo Crucis contra dæmonem. 4. pro obtinenda à Deo benedictione in operibus suis per meritâ Christi. 5. etiam in benedictionibus Sacris eadem de causa usus signi Crucis erat. Postquam autem anno Domini 325: imperij Constantini 16. Helena Constantini Mater divinis monita visionibus Beatissimæ Crucis Lignum, in quo mundi salus pependit, apud Jerusalem reperit, tantâ in veneratione Lignum habitum fuit, ut teste S. Chrysostomo Hom. quod Christus sit Deus, qui parum ex illo habere poterant, auro includerent, & cervicibus imponerent, nempe veluti rem summâ admiratione & veneratione dignam. Nam ut Damasc. L. 4. orthod. fid. c. 12. scribit, *hoc ingentis pretij Lignum ac venerandum, in quo Christus se ipsum sacrificij causâ pro nobis obtulit, ut ex Sancto Corporis & sanguinis contactu sanctificatum, optimo jure adorari debet.* Similia habent alij Patres Græci & Latini copiose adducti apud Verweis in Specul. Ecclesiæ fol. 288. qui omnes prædictis Crucis Christi inimicis adversantur, & diabolicum ipsorum errorem detestantur. Pro solutione cavillorum potius, quam argumentorum.

XI. Advertendum. Crucis considerationem posse esse triplicem; vel ut ipsa Crux, in qua Christus pependit, spectetur: vel ut imago prædictam Crucem in ligno aut lapide repræsentans attendatur: vel ut pro signo Crucis manu in aère aut fronte formato sumatur. Porro ipsa Sancta Crux considerari potest vel quatenus attingit Christum, & ejus sanguine perfusa est, quo modo inter factas reliquias præcipua reputatur: vel quatenus est imago Christi Domini Crucifixi, seu prout repræsentat Christum Dominum per modum Crucis in ipsa extensum; quo modo dicitur Imago Christi. Rursum spectari eadem Crux potest. 1. ut in opprobrium præparata fuit à Judæis juxta illud Sapient. 2. v. 26. *morte turpissimâ condemnatus cum.* Et sic utique non est honoranda. 2. ut ex Dei electione & intentione fuit instrumentum redemptionis humanæ, per quod nos Christus liberaret, & in quo veluti Altari de hostibus, diabolo, & peccatis triumpharet Sanctissimo suo Corpore illud tangens, & Sanguine perfundens; quo modo tam ipsam Crucem, quam omnes ejus particulas, tanquam Sacratissimas Christi reliquias veneramus, & in illa gloriamur cum Apostolo ad

Calat. 6. v. 14. *mibi autem absit gloriari, nisi in Cruce Domini nostri JESU Christi.* Nunc.

XII. Respond. ad 1. Concedendo, attulisse Crucem Christo dolorem, sed non tantum, verum & gloriam, atque exaltationem juxta illud ad Philipp. 2. v. 8. *humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis; propter quod (non consecutivè, ut hæretici volunt, sed causaliter ut Patres exponunt) & Deus exaltavit illum &c.* nempe Cruci veluti curru triumphali dæmonem affigendo, ut ex Origine bene notat Cornelius à Lapide in cit. loc. Ad 2. verum esse, si patet culpa sua & invitatus fuerit suspensus: at si innocens, & post suspensionem miraculorum gloria fulgeat in testimonium innocentiae; cur lignum illud patrem repræsentans à pio filio honorari nequeat? Sic ergo hic sentiendum, cum præfertim Christus omne maledictum à cruce abstulerit, & omnem ei gloriam super omnia ligna in orbe contulerit. Unde etiam Constantinus post repertam miraculose Crucem ab Helena Matre sua, legem sancivit, *ne Crux cuiquam deinceps ad supplicium adhiberetur;* à quo res, quæ ante hominibus probro ac ludibrio fuerat, venerationi ac gloriæ esse cepit. Ad 3. Hostes gaudere de Cruce & Passione Christi ob cruciatu & ignominiam eidem illatam: Amicos verò gaudere ob honorem & gloriam, quæ inde copiosissime ad Christum promanavit: item ob ingentia commoda, quibus Christi Crux totam Universitatem cummulavit. Nam, ut pulchre Leo Papa de Passione ait: *Crux tua omnium fons benedictionum, omnium est causa gratiarum, per quam cæcitate dantur virtus de infirmitate, gloria de opprobrio, vita de morte.*

XIII. Ad 4. Omnes cruce esse imagines primæve illius Crucis, & Christi in ea extensæ; præsepia verò, Sepulchra, columnas, clavos &c. non esse imagines præsepis, Sepulchri &c. Christi, Rationem dat S. August. L. 83. Quæstionum Q. 73. quia ad imaginem non sufficit similitudo naturæ vel artis, sed insuper necessum est, ut imitatione quâdam unum ex altero repræsentationis causâ exprimat. Hoc autem fit in crucebus, secus in præsepibus, sepulchris &c. quippe Christiani universim nec præsepia, nec sepulchra ferunt, ut per hæc præcisè repræsentent præsepia & sepulchrum Christi; cum tamen apud eosdem cruce non habeant alium usum præter prædictam repræsentationem Crucis primæve & extensæ in ea Christi Salvatoris. Ad id quod adjectum fuit de asino respondet D. Athanas. Lib. quæst. ad Antioch. q. 15. hæc verbis: *Non per asinum Christus diabolum & peccatum devicit, neq. in ea salutem operatus est, sed in Cruce; unde asinum quidem si viderim demones, non horrent, neque metuant: videntes verò Crucem terrentur, fugiunt, & evanescent.* Ecce responsum Sanctissimi & antiquissimi Patris ad calumniam nostrorum Sectariorum; quos certe minus honoraveris, quam ipsum Asinum Christi. Ad 5. distinguendo; quam neque naturaliter neque supernaturaliter habent, conceditur: secus negatur; quamvis autem Crux ex se non habeat virtutem operandi mirabilia, habet tamen eandem ordinationem Christi, idque tum merito operantis eo modo, quo habet oratio; siquidem signum Crucis est quædam invocatio meritum Christi, tum ex opere operato, cum etiam Judæi & Pagani more Christianorum signo se Crucis munien-

inuenientes demones fugarint, teste Gregorio Nanzano orat. 1. in Julian. Quia verò non habet effectum infallibilem, nec confert per se gratiam Sanctificantem, idcirco Crux non erit Sacramentum.

XIV. Error secundus. Corpora Sanctorum sepelienda; & in Sepulchris relinquenda esse; atque hunc unicuique eis cultum convenire. Ita passim Calvinistæ & Lutherani, ac nominatim ex his Meno Hanneken in suo Jrenico fol. 545. Probant i. ex S. Script. Genes. 3. v. 19. *pulvis es & in pulverem reverteris*. Ergo corpora mortuorum debent in terram defodi; donec putrescant, idque ex voluntate Dei, quæ indicatur Eccles. 38. v. 16. *Filij in mortuum produclacrymas, & secundum iudicium (id est decenti more) contege corpus illius*. Christus etiam Joan. 5. v. 28. dicit. *omnes, qui in monumento sunt, audient vocem Filij Dei*. 2. ab exemplis Antiquorum veteris Testamenti. Sic Abraham Gen. 23. v. 19. *sepelivi Saram uxorem suam*. Sic Isaac & Imael Abrahamum c. 25 v. 9. sic Jacob & Esau Isaacum ibidem c. 35. v. 29. sic Moyses Exod. 13. v. 19. *tulit secum ossa Joseph ex Egypto iterumque hac terra mandarunt Filij Israel in Sichem Josue 34. v. 32*. Atque sic de alijs. 3. Ab exemplis primorum Christianorum, qui præcipuis Sanctis Joanni Baptistæ, & Stephano nullum alium honorem exhibuerunt: quàm Sepulturam Matth. 14. v. 10. Actor. 8. v. 2. 4. ex Concilijs & Patribus. in Concilio Moguntino sub Carolo M. anno 813. can. 51. prohibetur translatio corporum de loco in locum. S. Cyrillus Alexandrinus L. 10. contra Julian. ait. *Sanctorum reliquias non circumferendas, sed in sinu Matris & profundis terra collocandas*. S. Hieronymus licet contra Vigilantium Barcinonensis Ecclesiæ presbyterum acriter scribat, fatetur tamen, reliquias Martyrum non esse adorandas.

XV. Error iste multa absurda complectitur. 1. Sanctum Ambrosium male fecisse, quod licet divino monitu edoctus fuisset, ubinam sepulta jacerent corpora Sanctorum Gervasij & Protasij, confestim ea effodi jusserit, & in publico templo collocarit, ut referitur in vita illius. 2. Sanctorum corporibus non plus honoris exhibendum, quàm impiorum; siquidem & hi sepeliuntur, & sæpe Splendidius, quàm Sancti 3. Corpora furum in Luthernismo & Calvinismo defunctorum non debere suspensa relinqui; sed speliiri cum sint Sancti; quippe in verâ fide mortui, in quâ solâ illi omnem justitiam & Sanctitatem ponunt. 4. non licere mortuorum crania & ossa in cæmeterijs spectanda exponere ad reficendam mortis memoriam. 5. pessimè facere ipsosmet hæreticos contra suammet doctrinam, quod reliquias sanctorum, si quas in locis Catholicis vel ubicunque reperiunt, non pie sepeliant, sed contumeliâ affectas per terram taptent, pedibus conculcent, comburant; in aquas & sordidos locos abijciant &c. uti Calvinii soboles præsertim in Gallia egregie præstitit, & quid amplius Gentiles Turcæ Judæi facerent?

XVI Respond. Ad 1. ex Script Gen. 3. Deus indicare solum vult, hominem, sicut ex terra desumptus est, ita iterum in terram convertendum; sicut quælibet res in illas causas resolvitur, ex quibus facta fuit. Si etiam prædicta verba ad sepulturam accommodare velimus, accipienda sunt secundum ordinarium cursum Naturæ, nisi extra ordinem unguentis balsa-

mi, vel extraordinario Dei miraculo à putredine serventur. Ecclesiasticus c. 38. loquitur de primo tempore sepulturæ, etenim corpora putrescentia, sanie ac tabe fluentia, vermibus sciantia, tetrum fatorem exhalantia oculis exponere, injuria esset Sanctis, non decus: at verò exponere exesa & ab omni fæditate purgata, ut oculos hominum non amplius offendant, sed potius delectent, si præsertim accedant varia ornamenta, decorum ac honorificum est Sanctis, & Spectatoribus utile ad reficendam Sanctorum memoriam; & imitandi studium. Ex Joan. 5. prorsus nihil sequitur contra nos; quia aliud verborum sensus non est; quàm mortuos ad vocem tubæ surrecturos, ubi ubi prius illorum ossa exiterint. Ad 2. ab exemplis Antiquorum veteris Testam. hinc nihil etiam evinci; quia alia fuit ratio apud Sanctos veteris Testamenti, quàm novi; etenim antiqui Patres in limbo remanserunt, & idcirco etiam non honorati aut invocati fuerunt, sicuti Sancti nostri Testamenti Novi, qui jam cum Christo in Cælo æternâ beatitudinem fruuntur.

XVII. Ad 3. argumentum ab exemplo primorum Christianorum deductum. istud nobis non adversari; quia & nos hoc ipsum solemus, & Catholico ritu corpora Sanctorum terræ mandamus; sed post multos annos comprobata eorum Sanctitate per iudicium Ecclesiasticum refodimus & publico honori exponimus, sicuti etiam olim Christianis usitatum fuit, & ad id faciendum ipsimet Sancti mirabilibus modis incitarunt odore, splendore, voce, somnijs, miraculis, quod multis historijs fide dignissimis monstrari posset. Videri potest apud Abrahamum Bzovium in Animal. Ecclesiast. Anno 1283. mirabilis relatio de Reliquijs S. Mariæ Magdalene. Ad 4. ex Concilijs & Patribus. Concilium Moguntinum tempore Caroli M. c. 51. prohibens, ne quis corpora Sanctorum de loco in locum transferat, non esse contra nos, cum ipsimet asseramus, nulli privatâ auctoritate id licere, ubi autem verbulo prohibet, ne illud cum consensu legitimo Magistratus Ecclesiastici fiat? S. Cyrillus male citatur, solum enim dicit, reliquias occultandas esse; idque ex hac occasione. Objecerat Julianus Apostata (quod ipsum hodie faciunt Sectarij) prostrationem ante sepulchra Sanctorum, quæ tamen, teste Christo Matth. 23. v. 27. plena sunt immunditiâ, cui responderet S. Pater; hanc immunditiâ corporalem, quæ forsitan in sepulchris Sanctorum lateat, neque animo, neque corpori nocere, cum sit occulta. Si ergo & cineres sine omni spurcitiâ proponuntur, non refragabitur Cyrillus. S. Hieronymus rectè fatetur, Martyrum reliquias non esse adorandas, sed neque nos Sanctorum reliquias, ut Deos adoramus, sed tanquam Amicos Dei & Patronos nostros, per quos omnis honor in Deum dirigitur; ut responderet S. Hieronymus Vigilantio, cujus spiritus hodie cernitur in Sectarijs, qui ipsdem cum illo argumentis contra nos & reliquiarum cultum utuntur.

XVIII. Error tertius. Cultum, quem Catholici Reliquijs impendunt, esse superstitiosum & idolatricum. Ita unâ voce omnes hodie Sectarij post veteres Hæreticos, quorum omnium communis hæc est ratio. Quia eodem modo Deum & Sanctos, eorumque Reliquias veneramus. Nempe 1. Templis & Altaribus. 2. Votis. 3. Festis. 4. Juramentis. 5. Thurificatione. 6. Prostratione. 7. Cereis accensis.

8. Peregrinationibus. 9. Oratione Dominica. 10. Attactu Reliquiarum &c. Pari fiducia confugimus in omnibus necessitatibus ad Hos, sicuti ad Deum. Confirmant 10. ex Deuter. 34. v. 6. ubi dicitur, *Deum sepelivisse corpus Moysis, & non cognovisse hominem sepulchrum ejus*; ne, inquit Sectarij, coli possit; etenim ex hac causa, cum diabolus ad fuscitandam idololatriam illud hominibus revelare vellet, S. Michaelem Ecclesiæ tutorem ei obtulisse, ut in epist. Cathol. faceret S. Judas. 2. ex Matth. 23. v. 29. ubi Christus reprehendens Phariseos ait: *ve vobis, qui edificatis sepulchra Prophetarum, & ornatis monumenta Justorum*. 3. Ad Coloss. 3. v. 22. damnatur omnis cultus arbitrarius à Christo non institutus, qualis est Reliquiarum, ideoque superstitiosus & idololatrius.

XIX. Errori huic præter SS. Litteras Concilia & Patres etiam Ethnici ex naturali lumine adversantur. Franciscus Petracha de vulneribus c. 77. scribit de Cæso Scæva miræ fortitudinis viro, sed nullius justitiæ, quod istum mille laterum perfossimque vulneribus ipsi quoque hostes fuerint venerati: & propter unius virtutis admirationem vulnera ejus deosculantes armorum fragmina & Sagittas recenti cadavere eductas Deorum templis ceu Sacrum aliquid affixerint. Quid de Sanctissimorum Martyrum vulneribus & corporibus tanta tormenta tamque acerbam mortem passis ob amorem DEI, sacræ fidei constantiam, & vitæ mortisque Sanctitatem sentiendum? Si rectè pieque jam ante mille trecentos annos Constantinus Imperator in Concilio Nicæno Episcoporum oculos in persecutione effoscos osculabatur pro certo persuasus, ut ait Theodoretus L. 1. c. 11. osculo benedictionem se inde hausturum. Quomodo jam censi potest, Sacris Reliquiis oscula figere, Templis, Altaribus, Festis, Prostratione &c. venerationem honorèque deferre, esse superstitiosam, impietatem, & idololatriam? aut dicant Adversarij, quæ mens Constantini Imperatoris fuerit, eum vestigia Sacra Christi Hierosolymis adoraret, ut scribit Eusebius de vita Constant. L. 3. his verbis: *Postquam autem salutaria vestigia competenter juxta propheticum spiritum adoravit, nempe: adorabimus in loco, ubi steterunt pedes ejus, confestim pietatis sue fructum etiam posteris reliquit*? non mihi persuadeo, Constantinum Vestigia secundum se præcisè adorasse, aut in hisce solis efficaciam agnovisse, atque idcirco fiduciam in illa posuisse, aliquid inde auxilium obtinendi; sed totam spem in Christo collocasse, atque Istum in relictis suis Vestigijs adorasse. Ita nos Catholicis, si Sanctorum Corpora & Ossa veneramus, recordamur ipsorum Sanctorum, & hos invocamus, ut apud Deum & Christum Patronos nostros agant, pro nobis intercedant, impetrantque nobis salutem Animæ & Corporis. Ex quo liquidò apparet, spem & fiduciam nostram tendere quidem ad Sanctos tanquam Patronos & Intercessores; in his autem non consistere, sed ultimò in Deo & Christo JESU omnium bonorum fonte poni, figi, & collocari. O hæretici, quam bene vobis dicimus, quod Christus Phærisæis Joan. 17. v. 24. *Nolite judicare secundum faciem: sed justum judicium judicate*; justum autem judicium requirit, ut in actionibus humanis non solum externa signa, sed etiam interni affectus attendantur. Nunc ordine ad singula, quæ in probationem adducta sunt.

XX. Respond. 1. ad *Templa & Altaria*, contra quæ Amelius Tom. 2. à fol. 20. multa adducit, quæ cavillamenta quàm argumenta rectius dixeris. *Templa statim apud Christianos fuisse, indubitatum est, & nullus ferè veterum Patrum legitur, qui eorum mentionem non faciat, qui videri possunt in Papatu Cathol. Tom. 2. à fol. 461. Imò ipse Apostolus hoc affirmat 1. ad Corinth. 11. v. 18. ajens: Convenientibus vobis in Ecclesiam, audio esse scissuras.* Et hæc templa à privatis ædibus distincta, patet ex sequentibus: *nunquid domos non habetis? si quis esurit, domi manducet &c.* Horum templorum varij fuerunt fines. Primarius fuit Sacrificiis Deo proprium. Nam si in Veteri Legge præcipit Deus pro Sacrificio illo typico construere Tabernaculum, quod teste Josepho erat templum portatile, idque sumptuosissimum Exod. 25. verutque sub pæna mortis sacrificari extra illud Levit. 17. v. 4. ex quo principalis ejus finis conjicitur; quanto æquius est, ut verum & unicum Sacrificium Agni Immaculati Christus offeratur in ejusmodi Tabernaculo, quod ad hoc præcipue & splendide extructum sit. Atque hoc sine non licet Sanctis templa construere; quia non licet illis sacrificare, cum Sacrificium sit proleptatio supremi Dominij in omnes creaturas, ut dicitur de Sacrificio Missæ. Quando igitur dicitur Missa de aliquo Sancto, non est sensus, quod illi sacrificetur, sed quod in accidentalibus precibus ac lectionibus peculiaris aliqua illius mentio fiat. Cæteri fines templorum v. g. ad Sacramenta administranda, ad Verbum DEI prædicandum, ad Eucharistiam asservendam, ad orandum in ijs &c. secundarij sunt. Quocirca sicuti non est idololatria, populo edificare Ecclesiam, ut ibi conveniat, Sacramenta percipiat, Deum oret &c. Ita non est idololatria, Sanctis erigere templa in hunc finem, ut illorum corpora decenter ibi asserventur, & ad congruum honorem populo proponantur. Confirmatur Catholica hæc veritas, tum ex 1. Regum 8. & 2. Paralip. 8. ubi Salomon affirmat, templum factum esse, *ut sit locus orationis*. Et 3. Reg. 9. *Deus apparet Salomoni pollicens ita futurum, ut ipse peterat. Luc. 2. Anna non recedebat à templo obsecrationibus serviens.* Ergo non est superstitio, aut idololatria templa edificare, in ijs orare &c.

XXI. Objicit Amelius triplicem Scripturæ locum. Primum ex Matth. 6. v. 6. *tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum, & ora Patrem in abscondito.* Secundum. Joan. 4. v. 2. *veni hora, quando neg, in monte hoc, neque in Hierosolymis adorabitis.* Tertium ex 1. ad Timoth. 3. v. 8. *volò viros orare in omni loco.* Respond. ad 1. non loqui Christum absolute damnando publicam in Ecclesia orationem, sed comparative, quasi diceret, potius. quàm videri velis orare & gloriam inde captare, fugias testes, devites turbam, quaras secessum. Ad 2. sensum esse, adesse tempus, nempe Legis Evangelicæ, quo uterque cultus tant Samaritanorum in monte Garizim, quàm Judæorum in Jerusalem tolleretur, & novus multoque perfectior succederet, qui erit in spiritu, & veritate, hoc est, non consistet præcipue in externis & umbraticis ceremonijs, sed in spirituali cognitione & amore Dei, ita ut hunc non modo, uti servi dominum, sed etiam uti filij Parentem colant. Ad 3. sensum esse, fideles Christi ad publicam orationem convenire debere non in una

in una tantum urbe (ut Judæi Hierosolymis) sed in omni loco precibus publicis dicato, id est, in Ecclesijs. Videri potest Tirinus in Triplici hoc loco, ubi etiam Patres pro hac interpretatione assert. Quæ porro calumniatur Amfius de templorum consecratione, atque in his aquæ, olei, aliarumque rerum benedictione, infra rejiciuntur, ubi cæremonias Ecclesiæ stabilimus, Nunc scire sufficit, eas solum cæremonias Judaicas per Christum fuisse abrogatas, & improbatas, quæ institutione fuerunt ad figurandum aliquid in novo testamento, ut Circumcisio, Agnus paschalis &c. secus est de cæremoniis, quæ fundantur in ratione naturali, adeoque non ad Legem Cæremonialem, sed ad Moralem pertinent.

XXII. Altare sive Ara proprie sumpta est res illa, supra quam sacrificatur, quæ inde Latinis dicitur Sacrificatorium, Græcis *θυσιαστήριον*, ut videre est in græco textu ad Hebr. 13. v. 10. improprie & vulgariter accipitur Altare pro tabulis illis pictis & sculptis super aras erectis, quæ sunt mera ornamenta Altarium, & non nisi per abusum altaria vocantur. *Priori modo* sumpta Altaria soli Deo ad Sacrificium dedicantur, & negamus, ita unquam Sanctis erigi Altaria. Et de hoc loquitur D. Paulus ad Hebr. loco cit: *habemus Altare de quo edere non habent potestatem &c.* Item S. Andreas Apostolus *Ægeæ* Præfecto dicens: *ego omnipotentii Deo immolo quotidie non tauro-rum carnes, sed immaculatum Agnum in Altari.* ut referunt Presbyteri in Achaia. D. Agustinus serm. 11. de Sanctis testatur, antiqui esse moris, reliquias Sacras in ipsis altaribus condere, & Super eas celebrare missas; unde etiam putat, S. Joannem Apocal. 6. v. 9. *ideo vidisse animas occisus sub altari.* S. Felix Papa & M. ante annos 1300. epist. 2. scribit: *statuimus, vobisq; & omnibus Ecclesijs tenendum, ut super memorias Martyrum missæ celebrantur.* Atque hinc esse videtur, quod neque hodie supra ullum altare celebratur, nisi reliquiis impositis. Videatur Bellarm. L. 3. c. 4. ubi ait, nullum esse ex veteribus Patribus, qui non meminerit Altaris Ecclesiæ. *Posteriori modo* accepta Altaria Sanctis ædificantur, quæ supra priores aras ornatus causâ superstruuntur, ac non nisi per abusum à vulgo altaria dicuntur. Apud hæreticos nulla altaria reperiuntur, cum enim nullos legitimos Episcopos & Sacerdotes habeant, Sacramento quoque adeoque verò Altari, & Templo carent.

XXIII. Respondetur 2. ad Vota. Si hæc proprie sumantur, significant promissionem Deo factam, & sic non quadrant Sanctis. Si autem latius accipiantur, indicant promissionem etiam Sanctis factam. Diversitas inter has promissiones est, quod Deo aliquid promittatur in signum gratitudinis erga Principium primum omnium bonorum, & in recognitionem beneficij, tanquam à primo Autore accepti, ac proinde illa promissio est Actus Patriæ. At Sanctis promittitur aliquid in signum gratitudinis erga Patronos, & Intercessores, per quos beneficia à Deo accepimus. Hæc igitur promissio non est actus Patriæ sed Dulciæ. Unde nulla per illam committitur idololatria, ut somniant Amefius fol. 282. & Gerhard. L. 2. parte 2. fol. 736. Molinæus fol. 57. & alij Sæctarij. Olim Sanctis fieri solitas esse promissiones, constat ex Eusebio

Cæsariensi, qui ante annos circiter 1300. de præparatione Evangelica L. 13. c. 7. scribit: *nobis in more positum est, ad eorum oculos accedere, & vota apud eos facere.* Similia habent Eucherius Hom. de S. Genesio. Theodoretus L. 8. contra Græcos de Martyrib. & alij. Quare quando Nos Catholicij aliquid vovemus B. Virgini, Sanctis Petro & Paulo &c. sensus est, quod Deo hanc rem voveamus ad honorem Beatissimæ Virginis Mariæ, Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli &c. idemque est, ac quando aliquis mille aureos voveret hospitali; etenim votum, quod fit Deo, cedit ad utilitatem hospitalis; sic inquam, non raro fiunt à nobis vota Deo ad honorem Sanctorum suorum. Atque ex his per se videntur, quæ Adversarij in oppositum afferunt. Cæterum promissio hominibus adhuc in terra degentibus facta, etiam si iusti sint, non dici potest votum. Tum quia Sancti in cælo jam sunt re ipsa Beati, & gloriosi, filijque Dei, ac veluti Dij quidam per participationem: At verò homines etiam iusti nobiscum viventes magis in spe, quam in re beati ac gloriosi sunt, ac spe suâ adhuc excidere possunt. Tum quia promissio Sanctis cum Christo regnantibus facta similior est promissioni, quæ fit Deo, quam quæ fit mortali; siquidem illis sola gloria & honor, nulla verò utilitas inde provenire potest, sicuti hominibus in mortali adhuc corpore existentibus.

XXIV. Respondetur 3. ad Fæsta. Sanctorum Fæsta nihil aliud sunt, quam memoria eorundem, quâ partim ipsos ob præclarum eorum agnomen honoramus, partim nobis ad imitandum, vel saltem excitandum proponimus, partim Victoribus de parta sibi gloria congaudemus, partim eos, ut pro nobis ad Deum intercedant, commonefacimus: ante omnia verò, ut Deum pro eorum exaltatione & glorificatione laudemus. Agere igitur Fæstum, & in honorem alicujus Sancti vacare ab opere, non est cultus divinus; cum etiam Regibus in Die coronationis præstari solet: atque olim Sanctis præstitum fuisse, constat ex Clemente Constit. Apost. L. 8. c. 33. quibus diebus feriandum sit famulis. *In diebus Apostolorum vacant &c. In die Stephani Protomartyris item vacant.* Ex S. Cyprian. epist. 34. de Celerino & cæteris Martyribus: *Sacrificia, ut meminisset pro ijs semper offerimus, quoties Martyrum passionis, & dies anniversariâ commemoratione celebramus &c.* Ex epist. Scmyrnenfis Ecclesiæ ad Ponti Ecclesias de S. Polycarpo discipulo S. Joannis: *Dominus præstabit, ut celebrem ejus Martyrij Diem instar Natalis festi cum exultationis gaudio, quantum fieri potest maximo, recolat.* Ille autem honor est Religionis (ut est religio Nomen generale) solius tamen dulciæ, non Patriæ, ideoque prorsus alienus ab idololatria. Quare sicut Deus Exod. 20. præcepit Sabbatum: *memorato ut diem Sabbati sanctifices*, ita Ecclesia instituit potest Fæsta Sanctorum, ad quorum celebrationem Fideles sub gravi peccato obligentur. Quid enim huic præcepto obstat?

XXV. Dicit Amefius fol. 285. Qui non possunt facere diem festum non possunt auctoritate suâ observationem talis diei præcipere. Sed Ecclesia non potest facere diem eo modo festum; cum non habeat potestatem in dies, ut eorum naturam commutet: non in Sanctitatem, ut affigat illam, cui gloriæ velit: non in animas hominum, ut imponat illis leges. Ergo &c. Resp. hoc argumentum

tum triplicem & gravem ignorantiam involvere. 1. est, quod facere diem festum sit aliquis effectus physicus intrinsecus in ipso die, cum dies festi ac sacratiores fiant à sola deputacione extrinseca, significacione mysticâ, & ad cultum divinum obligatione, sicuti Exod. cit. dixit Deus, *memento ut diem Sabbati sanctifices*. 2. quod Sanctitas & Consecratio nulla detur, nisi quæ physicè gratiam intrinsecam subjecto conferat contra frequentissima testimonia Sacræ Scripturæ, quæ loca, vasa, tempora &c. divino cultui destinata extrinsecâ quadam & analogicâ sanctitate aspersa & consecrata passim docet. 3. nullâ auctoritate, nisi divina immediatè præcipi illum Festum posse, cum sufficiat mediâtè, quæ penes Ecclesiam cernitur. Et licet Sectarij itentidem jactent, nullum nisi in Verbo Dei dari præceptum expressum obligans in conscientia, ijdem tamen rumpantur licet, ostendere nequeunt, ubinam in univèrsis Sacris Biblijs contineatur præceptum colendi diem dominicum, quem tamen ipsimet ex præcepto colendum fatentur. Quare aperte convincuntur, vel ad negandum, extare ullum præceptum colendi diem dominicum, vel ad concedendum, posse id ab Ecclesia præcipi.

XXVI. Respondetur 4. *Ad Juramentum*. Jurare per Sanctos non est idololatricum, uti sibi Amelius & Gerhardus locis cit. imaginantur. Nam teste Christo Matth. 5. v. 34. per alias etiam creaturas juratur, ut per cælum, terram, Sacra Evangelia &c. non tamen ipsæ creaturæ per se spectantur, sed semper cum respectu ad Deum Auctorem suum, ut bene cum alijs Theologis Tanner Tom. 3. D. 5. Q. 5. n. 5. Si ergo juro per Evangelia, aut S. Petrum, sensus est, Deum invoco testem, qui Evangelijs divinam veritatem, qui Sancto Petro sanctitatem & gloriam contulit; quod etiam indicat Christus loco cit. jurari scilicet per terram, quod sit scabellum pedum ejus, vel per Cælum, quod sit thronus ejus, vel per Jerusalem, quod sit ejus regia. Affert in rem præsentem Surius in vitis Sanctorum 15. Novembris pulcherrimam & fide dignissimam historiam, quæ fusè ab ipso narrata breviter sic se habet. Erat Edessæ vidua quædam Sophia nomine, & huic filia Euphemia, cujus pulchritudine captus Gothus miles prædianus in uxorem sibi eam dari adeo desiderabat, ut tandem consentiret Sophia, si coram SS. Martyribus Samona Guria & Abibo (qui sub Diocletiano Imperatore pro fide Christi mortui magna ibi populi devotione colebantur) jurare vellent, eo loco habiturum se novam nuptiam, quo focij tori fides juberet. Jurat Gothus, accipit in uxorem Ephemiam, & in Italiam secum abducit, ubi prima ipsius uxor pessimè eam tractat, & filium ex eadem natum veneno tollit, cujus reliquias Euphemia ab ore filiolæ legens novercæ infantis præbet enecatque, ipsa utriusque parentatura tumulo hujus à cognatis includitur, sed adfuerunt tandem fidei Jussores Gurias, Samonas, & Abibus, & Euphemiam somni beneficio transfuam patriæ & Sophiæ matri reddiderunt. Posthæc Gothus iterum Edessam venit miraculi inscius, atque à Sophia & Euphemia violati juramenti coram judice convictus capite plectitur, & in ignem abijcitur. Ecce ante 1000. & plures jam annos consuetum fuit Christianis jurare Sanctis, & juramentum coram ipsis exigere, atque hoc Deo non displicuisse, luculentum miraculum attestatur.

XXVII. Respondet. 5. *Ad suffitum, seu Thurificationem*. Videtur ista Dei propria; quia 4. Reg. 18. v. 4. de Ezechia dicitur: *Confregit serpentem quem fecerat Moyses, siquidem usque ad illud tempus Filij Israël adolebant incensum*, id est, pro Deo colebant. Verùm in novo testamento mutata est significatio Thurificationis, ut etiam Sanctis conveniret; imò cunctis Fidelibus jam impendi solet in divinis officijs, uti videmus, ad significandum bonum odorem gratiæ, & virtutum, quo fragrare debent, ut indicat D. Thom. 3. P. Q. 83. a. 5. ad 2. Prædictus Auctor in vitis Sanctorum 22. Januarij recenset de Anastasio Martyre, cum collum pedemque communibus cum nescio quo scelerato vinculis ligatus dies noctisque intercanus Sacros traduceret, Cœlites ad ipsum advocasse, & unum ex illis majestate Pontificali, & insolito splendore eminentiorem Mariyrem odoribus veneratum fuisse. Ergo thurificatio Sanctis impensa Deo in novo Testamento non displicet.

XXVIII. Respondetur 6. *Ad Prostrationem*. Ex communi Theologorum apud Tanner. D. 5. cit. q. 2. n. 18. adorationem nullo certo motu ac gestu corporis circumscribi, sed plerisque omnes nominatim prostrationem in terram esse communem Deo ac hominibus, atque æquè his ac illis tribui solere. Nam Gen. 43. v. 26. & c. 50. v. 18. Fratres Josephi adoraverunt illum proni in terram. Num. 22. v. 31. *Balaam adoravit Angelum pronus in terram*. Ruth. 2. v. 10. *cadens in faciem suam & adorans super terram dixit ad Booz &c.* Nulla igitur hinc convincitur idololatria.

XXVIII. Respondetur 7. *Ad Cereos ardentis*. Isti nihil significant aliud, quam eorum, quibus accenduntur, vitam & Sanctitatis splendorem, ac nostram exultationem; ideoque Sanctis bene accendi possunt sine ulla idololatria. Atque olim accensos fuisse, testatur S. Paulinus ante Annos 1100. de cultu S. Felicis Presbyteri & M. Nolani, ita canens:

*Clara coronantur densis altaria lychnis
Lamina ceratis adolentur ora papyris
Nocte dieque micant.*

Theodoretus de translatione Reliquiarum S. Chrysofomi scribit: *Tum rursus fidelis populus in navigijs pro terra usus pelago fauces Bospori juxta Propontidem lampadibus contexit*. Tomo 1. Bavaricæ Sanctæ. Et Tomo 1. Annalium Boicorum refertur de S. Emmerano M. lampadum ignes, qui in solenni pompa, quâ Ratisbonam Sacra ejus ossa advecta sunt, incensi fuerunt, inter omnes ventos, pluviasque pertinaciter emicuisse; nec hoc mirum, cum DEUS ipse vivorum Sanctitatem luminis splendore non rarè prodidit, ut in Moysè, & Ignatio Societatis Jesu Fundatore, cujus vultum cælesti luce radiantem, S. Philippus Nerius alijsque conspexere &c.

XXX. Respond. 8. *Ad Peregrinationes*. Approbant has Sacra Universalis Ecclesiæ Concilia eœpia ac sancta opera; sicuti Concilium Cabilionense, quod ante 800. circiter annos Caroli M. tempore celebratum peregrinantium Romam verus devotionem, seu ad alia sacra loca pœnitentiæ agendæ causâ susceptum iter à quolibet laudibus extollendum docet, uti & à Sancto Generali Concilio Tridentino idem Sess. 25. declaratum ac sancitum fuit. Non dubitum, peregrina-

grinationes piè, rite, ac devotè institutas cedere in gloriam Dei, & Sanctorum honorem non mediocrem; est enim signum manifestum, Deum & Sanctos à nobis magni fieri, cum laborem & pericula itinerum sponte suscipimus, ut Sanctorum Reliquias revifamur: idque opus pœnitentiæ, & Satisfactionis. Quare nihil in peregrinationibus apparet idololatriæ, cum ipsi Adversarij negare non possint, peregrinationem esse ex natura rei actionem indifferentem, & saltem in aliquibus eventibus laudabilem; siquidem ipse Deus Deut. 16. v. 16. ordinavit, ut omnes filij Israël ter in anno ad Tabernaculum vel Templum Domini peregrinarentur. Deinde negare etiam nequeunt, Patribus quarti & quinti sæculi valde probatas & usitatas fuisse peregrinationes ejusmodi ad Martyrum Memorias, aliæque loca Sancta. Speciatim Ecclesiasticæ historiae docent, S. S. Apostolorum Petri & Pauli sacra pignora honorandi causâ Christianos Romam fuisse peregrinos. Nam Palladius inter cæteras Philoroni Presbyteri laudes hoc etiam posuit, quod per eum promissum Hierosolymam Romamque versus ad Sanctorum Apostolorum reliquias completum redditumque sit votum.

XXXI. Obijciunt hæretici 1. Peregrinationes esse cultum voluntarium. 2. Christum prohibuisse peregrinationes Matth. 28. v. 23. & v. 26. illis verbis: *si quis vobis dixerit, hic est Christus, aut illic, ecce in deserto est, nolite exire.* 3. Concilium Cabilonense adversari etiam peregrinationibus. 4. Hieronymum, quamvis ipse in terram sanctam se contulerit, scribere tamen vehementer contra peregrinationes. Respondeo. Objectiones istæ tales sunt, quas Adversarij merito erubescere possint: quibus autem alius jure inde conijcere valeat, quam nihil habeant Sectarij, quod peregrinationibus opponant. Ad 1. igitur negamus, Peregrinationes esse cultum voluntarium, si accipiatur in eo sensu, quo Novatores communiter utuntur in illo decantatissimo suo axiomate: *Omnis cultus voluntarius, id est, non præceptus displicet DEO;* quippe in proposito voluntas opponitur omnino rectæ rationi, quæ semper incidit cum voluntate Dei sive præcipiente, sive consulente, sive approbante. Cum igitur ex Sac. Scriptura constet, Deum apud Israëlitas peregrinationes ordinasse, & re ipsâ apud Sanctos homines in novo Testamento approbasse, apertè falsum est, peregrinationes esse in hoc sensu actum voluntarium, Deoque displicentem. Ad 2. Christum apud Matthæum loqui de signis, quæ ante extremum Judicij diem præcedent, inter quæ etiam Anti-Christus cum suis prophetis & asseclis erit, cui ne Fideles adhæreant, admonet illos Christus, ut fidem non habeant illis dicentibus *hic est Christus, aut illic.* Ita locum istum interpretantur Hieronymus in c. 24. Matth. Chrysostr. Hom. 77. in Matth. Hilarius & alij. Videatur Cornelius à Lapide, & alij Interpretes. Ad 3. In Concilio Cabilonensi agi contra illos, qui existimabant, se Sanctorum locorum solâ visitatione à peccatis purgari. Dicimusne Nos Catholicos aliquem à peccatis absolvi solâ visitatione Sanctorum locorum? Ad 4. S. Hieronymum apertè testari, se non loqui de Episcopis, de Presbyteris, de alijs Clericis: non carpit illorum peregrinationes multò minùs secularium hominum: solum ostendit, non place-re sibi ita circumvagari quosdam Monachos, qui

meliùs in suis cellis starent, quam per orbem curiosè circum cursarent; ideo asserit: *Monachos debere in suis monasterijs esse, sicuti pisces in aqua, facillè illos in via in aliquod sui Spiritus impedimentum incur-re, occasionem sapius Religiosis esse periculosiorem, quam secularibus, locos, qui visitantur, esse quidem sanctos, non autem omnes in ijs commorantes, per quos transeun-dum; securissimam esse victoriam contra mundum & pec-catum, nullam querere occasionem sui perdendi.* Si Sanctus Hieronymus peregrinationes improbasset, a-libi quoque id manifestasset, quod tamen nulli-bi fecit. Videantur aliqua ipsius loca allegata in Papatu Catholico Tomo 2. fol. 477. Et in obitu Paulæ epist. 271. ubi ait: *Cujus enim gentis homines ad sancta loca non veniunt?* Similiter Gregor. Nyf-fenus, quem Magdenburgenses centur. 4. c. 8. al-legant, nò quaslibet peregrinationes vocat vanas, sed illas solum, quæ cum debita intentione & pie-tate non suscipiuntur, & peraguntur. Adhæc epist. illa non videtur esse hujus Patris, cum ne-que in Græcis, neque Latinis ejus operibus repe-riatur. Plura de Sacris peregrinationibus P. Ca-spar Loarde in Opusculo suo, & P. Ludovicus Richeomo in Apolog. sua Peregrin. atque alij.

XXXII. Respondeatur. 9. Ad Orationem Domini-cam. Cum alicui Sancto offertur Oratio Domi-nica, ut sit in corona B. V. non ad ipsum dirigitur, sed ad Deum: illi verò quasi libellus supplex Deo offerendus porrigitur. Sicuti Angeli nostras preces Deo offerunt Tob. 12. v. 12. Apoc. 8. v. 3. Non quod palam faciant DEO preces nostras, quem nihil latet, sed quod juncta sua deprecatione no-strum desiderium rursus proponant. Cæterum ip-simet Hæretici Orationem Dominicam ad pravam suam deprimunt sensum, corumpuntque cum hoc additamento: *Tuum est enim Regnum, tua Potentia, tuum Imperium in æternum;* quæ verba, ut in se sint bona, ad Sacra tamen Biblia non spectant, siquidem nunquam eorum mentionem faciunt antiquissimi P. P. Tertullianus & Cyprianus L. de Orat. Dominica. Item Hieronymus in c. 6. Matth. alijque, qui utique meliùs noverunt, quæ in Sa-cra Script. contineantur, quam isti Navatores & heri nati scioi.

XXXIII. Respondeatur denique 10. Ad contactum Reliquiarum. Devotio Fidelium consueta tangendi Sacras Reliquias quasi aliquâ inde vim & Sanctita-tem haurirent, non est inanis superstitio, aut idolo-latria, sed Sacræ Scripturæ & Patrum nititur auctoritate. Levit. 6. v. 27. de Sacrificio dicitur: *quidquid tetigerit carnes ejus, sanctificabitur hoc est, Sanctum habebitur, ita ut vestis post talem tactum non potuerit amplius ad usum profanum converti, nisi prius lota, ut explicant Inter-pretet. Math. 23. v. 19. quid enim majus est donum, an altare quod sanctificat donum? Si ergo munera & res aliæ tactu Altaris vel Sacrificij Sanctifica-bantur, cur non etiam Rosaria tactu Reli-quiarum Sanctificentur? S. Basil. Hom. in Psal. 115. in priori lege dicebatur Sacerdotibus & Nazaraïs illud, non contaminabitur super ullo mortuo, & si quis tetigerit cadaver, immundus erit. Et hoc: *lavabit vesti-menta sua. Nunc è diverso Martyris ossa quisquis teti-gerit ob gratiam corpori insidentem, sit quadamtenus Sanctificationis particeps.* Supra autem jam dixi, hanc virtutem seu gratiam non esse potentiam, aut qualitatem (physicam), sed tantum mora-ter in eo positam, quod Deus intuitu Sancto-rum,*

rum, quorum Reliquiæ tactæ sunt, rebus eo tactu Sacris tanquam instrumentis ad mira paranda uti soleat.

XXXIV. Instat Hæretici apud Gerhardum fol. 662. si res quælibet tactu Reliquiarum vel viventium Sanctorum sanctificantur, & honore dignæ sunt, tunc sequitur etiam Labia Judæ, quibus Christum osculatus est, fuisse veneranda, item dorsum asini, cui insedit, & vermes ex Sanctorum Corporibus natos, &c. quæ cum absurda sint, & indecentia, non potest dici, ullam rem cuiuscunque Sancti tactu Sanctificari, aut quandam virtutem divinam assumere. Resp. non quaslibet res tactu sanctificari, sed quæ capaces sunt moralis dignitatis, & debitæ religionis ac fiduciæ applicantur ad Sanctorum Corpora & Reliquias, res verò malas ac fordidas, ut labia Judæ, & dorsum asini &c. nullo modo dignas: minus Sanctitatis cuiusvis capaces esse. Urget Amelius fol. 268. contactus ergo & ratio instrumenti ad passionem per se non inferunt adorationem v. g. in labijs Judæ, manu servi illius, qui Christo alapam infixit &c. Resp. negando illatum; quia tactus per se sanctificat quamlibet rem moralis dignitatis capax; labia autem Judæ, & manus servi Christum percutientis sunt hominum nequam, qui cum ex liberâ voluntate scelestissimas illas actiones execuerint, non fuerunt sanctificata propter tactum Christi. At verò instrumenta passionis inanimata sunt quidem liberæ volitionis inexpertia, attamen innoxia, ideoque honoris aliquo modo capacia, succuri & quælibet aliæ Reliquiæ.

XXXV. Respondetur ad 1. confirmationem sup. §. xviii. allatam. Negando, Moyse corpus ideo fuisse occultatum, ne illud Judæi, colerent, sed cum essent in idololatriam proni, ne id ipsum pro Deo haberent, & tanquam Deum adorarent, ut rectè Tirinus in cit. tex. ex Ambrosio Chrysof. & alijs P.P. quod periculum cum non sit apud Christianos, sit ut Reliquiæ securè coli possint; quippe inauditum est apud Christianos aliquem detulisse unquam Reliquiis cultum & honorem divinum. Ad 2. Pharisæos monumentis Justorum nomina sua inscribendo, insignia appendendo &c. vanam vulgi gloriam captasse, quasi Majoress suos arguerent, à quibus Prophetæ occisi fuerunt: interim illo facto homicidia à parentibus perpetrata abscondere voluisse, uti solent filij latronum, qui occisorum à parentibus cadavera, terræ mandant. Unde de hypocrysi reprehensi fuerunt à Christo juxta illud Luc. 11. v. 48. *Testificamini quia consentitis operibus Patrum vestrorum, quia illi Prophetas occiderunt, vos verò adificatis eorum sepulchra.* Ad 3. Negando, cultum reliquiarum esse voluntarium in sensu Sectariorum, hoc est, rectæ rationi contrarium; esto enim expressè non præcipiatur, habet tamen suum fundamentum in traditione & perpetua Ecclesiæ praxi, ut patet ex dictis.

XXXVI. Error quartus. Miracula per Reliquias patrata non probare licitum eorum cultum. Ita antiqui, novique Sectarij Hailbrunner fol. 260. Hanneken fol. 548. Molinæus fol. 166. Amelius Tom. 2. fol. 213. &c. his in ducti argumentis. 1. est. Miracula pleraque omnia vel delectandi animi vel popularis auræ aucupandæ causâ à Scriptoriis efficta esse. 2. S. Hieronymum epist. 13. ad Paulinum vocare Vigilantium Sanctum, qui ta-

men miracula, quæ per Reliquias facta circumferuntur, rejecit. 3. Deum per Apostolos & Martyres miracula fecisse, ut crederemus, Christum post Resurrectionem suam sedere ad dexteram Patris sui, gubernare omnia, ac esse Deum vivorum ac mortuorum. 4. per suscitationem mortui tactu ossium Elisæi Prophetæ Deum confirmate voluisse vaticinia Regi Israëlito Joas in ultimo morbo facta, quod aliàs per ossa Sanctorum facere non solet. 5. Emorrhoiisa Matth. 9. sanata fuisse non per merum tactum vestis Christi, sed per virtutem, quæ ab ipso, non à veste, exiit. 6. primos Christianos Petri umbram & sudaria Pauli non coluisse, sed Deum in confirmationem doctrinæ istorum Apostolorum miracula operatum fuisse. 7. denique si propter acceptam sanitatem Reliquiæ forent colendæ, pari ratione etiam medicinas & thermas venerandas, quibus non pauci sanantur.

XXXVII. Error iste inventorum suorum defectum in fide vera, & ratione recta prodit. Quis enim negare, & falsitatis incusare aulit rem toti Christiano orbi notissimam, qualia sunt miracula ad Sanctorum Martyrum Reliquias patrata, si vel fidem ut dixi Sanctam, vel rationem sanam haberet? unde meritò D. Hieronymus Vigilantium, qui miracula prædicta rejecit, & hæreticum & insanum caput appellavit. Ita contra illum scribit: *Argumentatur contra signa atque virtutes, quæ in basilicis Martyrum sunt, & dicit eas incredulitas prodesse, non credentibus; quasi nunc hoc queratur, quibus fiant, & non quâ virtute fiant.* Et mox: *itaque nolo mihi dicas, signa infidelium sunt: sed responde, quomodo in vilissimo pulvere, & favilla nescio quâ, tanta sit signorum virtutumque præstantia. Sentio sentio, infelicissime mortalium, quid doleas, quid timeas. Spiritus iste immundus, qui hæc cogit te scribere, sape hoc vilissimo tortus est pulvere; imò hodieque torquetur, & qui in se plagas dissimulat, in cæteris confitetur. Nisi forte in morem Gentilium impiorumque Porphyrij, & Eronij hæc prestigia demonum esse fingas, & non verè clamare demones, sed sua simulare tormenta. Do Consilium, ingrediere basilicas Martyrum, & aliquando purgaberis, invenies ibi multos socios tuos, & nequaquam ceris Martyrum, qui tibi displicent sed flammis invisibilibus comburèris, & tunc fateberis, quod nunc negas. Hactenus D. Hieronymus. Vigilantio Succedunt hæretici nostri, quos, uti palam est çerere fide, ita nihil rationis eosdem habere, ostendunt argumenta homine sani judicij planè indigna.*

XXXVIII. Respondetur ad 1. Judicium hoc impium, injuriosum, temerarium, & longe falsissimum esse. Lubet asserre verba D. Augustini L. 9. Confess. c. 7. quibus sic Deum alloquitur: *In hoc tempore Domine revelasti famulo tuo Episcopo (S. Ambrosio) quo loco laterent Corpora Gervasij & Prothasij, quæ post tot annos incorrupta in thesauro secreti tui recondideras; unde opportune promeres ad coëcendam tabernam femineam, sed regiam. Cum enim propalata & effusa digno cum honore transferrentur ad Ambrosianam Basilicam, non solum quos immundi vexabant spiritus, confessi eisdem demonibus, sanabantur: verum etiam quidam plures annos cæcus civis civitatique notissimus, cum populi tumultuantis latitæ causam quesisset, atque audisset, exiit, coque, ut se duceret, suum ducem rogavit. Quo perductus, impetravit admitti, ut sudario tangeret feretrum pretiosa in conspectu tuo mortis Sanctorum. Quod ubi fecit, atque admovit oculis, confessim aperti sunt. Inde fama discurrens, inde laudes tuae ferventer lucentes: inde illius*

illius inimica animus, est ad credendi sanitatem non applicatus, à persequendi tamen furore compressus. Hoc D. Augustinus. Quis autem eò dementiæ venerit, ut dicere audeat, hunc talem ac tantum Patrem miraculum hoc vel delectandi animi, vel popularis aucupandæ auræ causâ scripto vulgasse? Eant igitur hæretici, quò illos cum Vigilantio Hieronymus ablegat, scilicet ad suos socios, quorum fuligo ferri possit, nisi calor inter illos foret intolerabilis. Ad 2. Fingere istud more suo Gerhardum fol. 679; cum in epist. ad Paulinum non reperitur; & cum S. Hieronymus vocet Vigilantium insanum caput, infelicissimum mortuum, blasphemum, hæreticum hominem, socium demonum. Quomodo eundem appellare potest sanctum? ita scilicet exverunt frontem Novatores, ut etiam palpabilia mendacia non amplius erubescant. Ad 3. Deum operari miracula, ut credamus, Christum post Resurrectionem suam sedere ad dexteram Patris, & esse Deum vivorum & mortuorum, à nobis non negari, cum hac tandem omnia prodigia colliment, ut scilicet credamus; per hoc autem non tollitur, Deum operari miracula in præsentia Reliquiarum propter Amicorum suorum merita & intercessionem, ad quos illæ Reliquiæ spectant; Et de hoc unice hic agitur, ac respondere ad istud Adversarij deberent. Ad 4. per hoc iterum non everti, quod nos hic asserimus, Deum scilicet ad contactum ossium Elisæi ob hujus Amici sui merita & sanctitatem suscitasse mortuum, de quò bene S. Cyrillus: quod ergo non solum anima sanctorum sit honorata, sed etiam in defunctorum eorum corporibus credatur occulta quadam vis ac virtus residere, mortuus intra sepulchrum quiescens testatur Elisæus, quando per sui corporis contactum quidam revixit mortuus, atque sic mortuum Elisæi corpus in defunctum hunc viventis animæ exercuit operationem. Hæc Cyrill. Hieros. Cathes. 18. Frustra autem laborant hæretici, Sancti hujus Patris scripta in dubium vocare; etenim Catecheses esse Cyrilli, jam ante 900. annos agnovit Damascen. orat. 3. de Imag. Videatur Papatus Catholicus Tom. 2. à fol. 507. Ad 5. Non esse dubium, omnem virtutem & operationem miraculosam à Christo provenire; per hoc autem non fuit Hemorrhoida impedita, quominus in fimbria Christi morale aliquam sanctitatem agnosceret, speraretque fore, ut ad hujus vestis suæ contactum Christus eam sanaret. Ad 6. ipsum venerabilem attractum & fiduciam habuisse rationem cultus. Numquid etiam Purpura Regis colitur, dum submissâ reverentiâ tangitur? Ad 7. Denique, curationem medicinarum & thermarum esse naturalem, adeoque non mereri supernaturalem cultum Religionis, sicuti Reliquiæ Sacræ per miraculosam curationem merentur. Unde apparet, & hoc & reliqua argumenta esse prorsus vilia, & nihil evincere.

XXXIX. Instant Adversarij 1. Illud non est recentis exempli, Divos confectis miraculis imperitæ multitudinis affectibus commendare. 2. Hieronymum non tam rationibus egisse contra Vigilantium, quàm convitijs. 3. Christum non semper sic nobis adest, ut eius vestem tangamus. 4. Ex uno miraculo Elisæi, Hemorrhoidæ &c. non est argumentatio ad plura, quia una hirundo non facit ver. 5. Nec umbra Petri, nec ossa Elisæi fuerunt in Monstrantij inclusa. 6. Sudaria Pauli, si aliquando profuerunt ægris,

non sequitur, eadem adhuc hodie eandem virtutem habere. 7. Christum curando ægros vestium suorum cultores, non approbasse illorum pietatem superstitiosam, sed tantum dissimulasse, ne linum fumigans extingueret. Matth. 12. v. 20. Hæ Instantiæ nec hilo meliores sunt prioribus, objectionibus, sed ex ipsi solum pertinacia magis elucescit. Ad 1. esse calumniam Erasmi hominis vanissimi in Ecclesiaste pag. 336. quem Lutherus ipse & dicit, Epicurum &c. appellavit. Ad 2. esse criminationem ejusdem Erasmi in argum. Epist. Hieronymi contra Vigilantium, qui literatus quidem, nolens autem semper sapere ad sobrietatem meruit, ut Catholici a verarentur eundem vel uti Semichristianum Ad 3. etiamnum hodie extrare multa, quæ Christus Sanctissimi corporis sui attractu sacra- vit; vel nominatim Crucem, in qua Sanguinem suum fudit, & mortuus est. Cur ergo ad ista haberi nequeat devotio, & pia affectio similis illi, quam habuit Hemorrhoida? Ad 4. quod semel factum est ad ossa Elisæi, sudaria Pauli &c. potuisse aliâ vice ad aliorum Sanctorum corpora & Reliquias fieri; imò factum esse testantur SS. Patres & Historici. Inquunt; una hirundo non facit ver. At verò ad unum miraculum, quod Deus apud Reliquias alicujus Sancti operatur, ruit tota secta Calvinistarum & Lutheranorum. Ita vos Prædicantes tractatis ss. Scripturas, si nihil omnino reperiatis, vociferamini nihil inveniri in Scriptura: si reperiatis aliquid, recoctâ crambe clamatis: una hirundo non facit ver. Ad 5. non esse necesse, ut omnes Reliquiæ, ad quas Deus miracula facit, vel pluri- bus vel uni Monstrantiæ includantur. Ad 6. recens esse dictum, Deum sæpius ad Sacras Reliquias vel easdem vel alias facere posse, quod semel fecit. Ad 7. temerarium hoc esse judicium, & Christo injuriosum; quasi verò iste tantum scelus idololatriæ fuisse dissimulaturus, qui multa leviora delicta severissime reprehendit.

XL. Error quintus. Est eorundem hæreticorum, tantam esse fallaciam Reliquiarum, ut nemo possit illis fidere. In his fraudibus & imposturis ostendendis prolixus est Ioan. Gerhardus. à fol. 666. L. 2. Par. 2. Redigi totum chaos ad triplicem probationem potest. Prima est ab Auctoritate eorum, qui fatentur has fraudes in Reliquijs inveniri, quibus annumerari potest S. August. qui L. de operat. Monachorum c. 28. cum dixisset, quosdam Monachos circumferre, & venditare membra Martyrum, addit, si tamen Martyrum. Secunda ab experientia, quæ fallaciæ fuerunt deprehensæ. Genevæ Catholici putarunt se habere cerebellum S. Petri. At Calvinistæ succedentes, nihil aliud repperunt, nisi pumicem. Tigurini adhuc Catholici jactarunt, se habere Reliquias SS. Felicitis & Regulæ, at succedentes Zwingliani nihil repperunt, nisi laterem, funem, costas felis. Cassander in Consult. art. 21. c. de venerat. Reliquias. narrat, S. Martinum deprehendisse Reliquias, quos plebs veluti Martyres colebat, fuisse scelesti latronis. 3. à Ratione Tum quia eadem Reliquiæ in diversis locis monstrantur. v. g. Corpus D. Dionysij Ariopagitæ Parisijs, & Ratisbonæ. Similia plura cœcervat Gerhardus loco cit. Tum quia tot particula Crucis hinc inde asservantur, ut si in unum colligerentur, multa plaustra implerent, adeoque torius

Crucis magnitudinem multum excederent. Similia plura nominatim de clavis, quibus fuit Cruci fixus, de dentibus S. Apolloniae iterum cumulat Gerhardus. Tum quia nonnullae reliquiae ridiculo modo inventae dicuntur, v. g. in monte Anthecensi indicio murischedam Altari imponentis, ut refert Heilbrunner in non cathol. Papatu fol 256. quae pluraque alia sapud Gerhardum valde suspectam reddunt veritatem Reliquiarum.

XLII. Error iste adeo absurdus est, ut non tantum ab omnibus Catholicis recte rejiciatur, sed a nonnullis etiam haereticis jure contemnatur. Dubitari non potest, apud ipsos dari aliquos filios ex adulterio natos, qui a matribus supponuntur maritis suis, & tanquam legitimi istorum filij passim honorantur. An ideo omnes filij habeantur pro spurjijs, nulloque digni honore censeantur? Negabunt omnes, qui sanae sunt mentis, & ipsi in primis Praedicantes, utur alias ad hujusmodi stoliditates proni. Sic ergo, etiam si aliquae Reliquiae ex malitia hominum diabolicorum supposititiae sint, (quod nunc damus, non concedimus) ad lucrum faciendum, vel quemcumque alium pravum finem, non propterea omnes aliae tanquam tales sunt putandae contemnendae, rejiciendae &c. Sufficiat nobis Inprimis, quod ex concessis Adversariorum datur verae & approbatae Sanctorum Reliquiae, quae in Romano-Catholica Ecclesia honore & reverentia singulari juxta antiquos Patres recte coluntur, licet male persuadeant sibi Novatores, inter illas esse nonnullas supposititias. Deinde si contingat subinde, Reliquias falsas exponi pro veris, id nihil officit intentioni Fidelium pie credentium, esse veras; quia intentio illorum tendit ad verum Sanctum, propter quem eandem Reliquias honorant, non honoraturi, si aliud ipsis constaret, adeoque tam parum hic committitur idololatria, quam parum committatur, si hostia tanquam consecrata adoretur, & exponatur, quae tamen ex malitia aut quocumque Sacerdotis defectu non est consecrata. Demum obesum mendacium, & haereticis familiarem in Catholicos columniam esse, exponi & coli falsas & supposititias Reliquias, si praesertim sermosit de Reliquijs publica Episcoporum auctoritate expositis juxta decretum Concilij Tridenti sess. 25. Unde argumenta etiam levia sunt & nullius roboris.

XLII. Respondetur Ad 1. ab auctoritate petito. Nullum legitimum Concilium, nullum S. Patrem, nullum Catholicum Doctorem adduci posse, qui expositas publice Reliquias dicat esse supposititias. Auctores igitur in oppositum apud Gerhardum adducti vel in malum sensum torquentur, vel ex hac ipsa doctrina nullius esse fidei

cognoscuntur. S. Augustinus non dubitat de Reliquijs, quae publica auctoritate exponuntur: sed de ijs, quae privatim circumferuntur; si tamen S. Pater dicatur dubitare, & non solum caute prudenterque loqui. Ad 2. ab Experientia sumptum, id nullam mereri fidem, utpote absque dubio confictum ab haereticis, & horum fautore Cassandro, sicuti multae aliae calumniae contra Catholicos excogitatae fuerunt. ad 3. a ratione acceptum. Ad 1. Si in diversis locis ejusdem Sancti Reliquiae monstrantur, vel sunt tantum diversae partes ejusdem Corporis: vel plures Sancti ejusdem Nominis fuerint: vel alicubi tantum res attractu Reliquiarum sacrae habentur. Bene etiam notat Jacobus Gretferus L. 1. de Cruce c. 97. saepe sacra pignora & lypšana ex imitatione aucta & ex prototypo expressa occasionem dederunt posteris, ut sibi persuaderent, se possidere ipsum exemplar, cum non nisi imaginem ejusdem haberent. Temporis etiam diuturnitate evenire potuit, ut sacra Lypšana permittantur, alterumque in salterius locum subliteretur, & id, quod non erat, esse censeretur. Quod si duo integra corpora diversis in locis monstrantur, necesse est, alterutrum locum errare, cujus erroris facile convinci possunt. Ad 2. De particulis S. Crucis hoc singulariter dici posse, quod idem Gretferus L. 10. de Cruce c. 66. ex S. Paulino & Cyrillo Hierosol. tradit, Lignum Crucis miraculose crescere, ut mirum non sit, si primam Crucem magnitudine superet. Ad pluralitatem Clavorum Christi, & Dentium S. Apolloniae quid dici probabiliter possit, jam constat ex responsione ab priore rationem. Ad 3. denique rationem, nihil apparere absurdum, si Sacrae Reliquiae muris indicio fuerint manifestatae, cum legamus in S. Script. asini voce praesentiam Angeli Baalamo indicatam fuisse. Num. 22. v. 28. & sequentibus. Per mures etiam causam pnae Philistaeis illatae fuisse a Deo detectam, habemus i. Reg. c. 5. v. 6. Ait Heilbrunner. Deum non consuesse, sua mysteria per mures proplatae. Sed caveat praedicans, ne diabolus faciat auctorem loquelae asini, & murium in agris Philistaeorum. Videri possunt, quae de Miraculis universim pro Fide Catholica diximus supra Controvers XXI. Finio haec tenus dicta de cultu & invocatione Sanctorum. Item de imaginibus & reliquijs eorundem verbis Davidis Psal. 149. vers. 9. Gloria haec est omnibus Sanctis Ejus.

✠:o: IHS. :o:✠
✠:o:✠

PRIN-